

Guía Docente

Datos Identificativos					2022/23
Asignatura (*)	Enfermería materno-infantil		Código	661G01018	
Titulación					
Descriptorios					
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos	
Grao	Anual	Terceiro	Obrigatoria	9	
Idioma	Galego				
Modalidade docente	Presencial				
Prerrequisitos					
Departamento					
Coordinación	Grandío Ferreiro, María del Carmen		Correo electrónico	mgrandiof@udc.es	
Profesorado	Brandariz Pereira, Juan Manuel Fernández Pombo, Carmen Neri Grandío Ferreiro, M ^a Carmen		Correo electrónico	juan.brandariz@udc.es carmen.neri.fernandez.pombo@col.udc.es carmen.grandio@udc.es	
Web	campusvirtual.udc.gal/				
Descrición xeral	Rematado o proceso de ensino-aprendizaxe desta materia obrigatoria, pertencente ó módulo de Ciencias da Enfermería, os estudantes deberán acadar os coñecementos, habilidades e actitudes necesarios para: - prestar coidados integrais á muller en aspectos coma a planificación familiar e a maternidade, alén da promoción e da prevención da saúde, mantendo unha actitude responsable e científica, e - proporcionar coidados ó neno e á súa familia nas diferentes etapas de crecemento e desenvolvemento; incluíndo actividades de prevención das enfermidades nesta época da vida.				

Competencias / Resultados do título

Código	Competencias / Resultados do título

Resultados da aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados do título		
Identificar as características do neonato, da infancia e da adolescencia, e os factores que condicionan o patrón normal de crecemento e desenvolvemento.	A42 A43	B1	C1 C11
Describir os principais procesos patolóxicos na idade neonatal, na infancia e na adolescencia, así coma as probas diagnósticas e os procedementos terapéuticos.	A44 A47	B1 B3 B7 B9 B14 B15	C1 C11
Describir as necesidades de coidado do neno e da súa familia, identificando e priorizando os diagnósticos de enfermaría e as complicacións potenciais. Planificar coidados relacionados coa especificidade dos pacientes pediátricos e a súa contorna.	A42 A44 A45 A47 A48	B1 B2 B3 B7 B9 B13 B14 B15	C1 C10 C11
Desenvolver habilidades na realización das técnicas e procedementos enfermeiros máis usuais na pediatria, a súa indicación e base científica.	A46 A47	B3 B4 B9	C1 C7 C10 C12

Demostrar interés e sensibilidade pola infancia, a adolescencia e os seus problemas de saúde na sociedade actual.		B14 B15	C7 C11
Describir o proceso de fecundación, implantación e desenvolvemento fetal ata o momento do nacemento.	A40	B1 B3 B14 B15	C1 C7
Identificar as necesidades de coidado das mulleres nas diferentes etapas de xestación parto e puerperio.	A40 A41 A42 A46 A48	B1 B2 B3 B7 B9 B10 B13 B14 B15	C1 C7
Planificar os coidados enfermeiros nas diferentes etapas da xestación, parto e puerperio	A40 A41 A42 A46 A48	B1 B2 B3 B7 B9 B10 B13 B14 B15	C1 C7 C10 C11
Comprender os principais problemas de saúde reprodutiva.	A40 A41 A42 A48	B1 B2 B3	C1 C7
Identificar os diferentes métodos anticonceptivos.	A40	B1 B2 B9	C1 C7
Recoñecer as Enfermidades de Transmisión Sexual (ETS) máis frecuentes e as súas medidas de prevención.	A40	B1 B2 B3 B7 B9 B13 B15	C1 C7 C12
Planificar coidados enfermeiros nas mulleres con cancro de mama e xinecolóxico.	A40	B1 B2 B3 B7 B9 B13 B14 B15	C1 C7 C10 C11

Contidos	
Temas	Subtemas

UNIDADE I: REPRODUCCIÓN HUMANA	1. Anatomía dos órganos reprodutores. 2. Fisioloxía do aparato reprodutor feminino e masculino. 3. Resposta sexual humana. 4. Gametoxénese, fecundación e implantación. 5. Control da fertilidade.
UNIDADE II: EMBARAZO. PROBLEMAS DE SAÚDE NO EMBARAZO	6. Períodos de desenvolvemento prenatal humano. 7. Evolución dos cuidados na atención á muller e situación actual. 8. Descrición do embarazo. Cuidados prenatais. 9. Problemas de saúde específicos na xestación.
UNIDADE III: PARTO E PUERPERIO	10. Traballo de parto. 11. Cuidados da muller no parto. 12. A dor. 13. Parto distócico e intervencións obstétricas. 14. Atención inmediata do neonato na sala de partos. 15. O puerperio. 16. Problemas de saúde no parto e o puerperio. 17. Aspectos psicolóxicos da maternidade e da paternidade.
UNIDADE IV: XINECOLOXÍA	18. Prevención do cancro de mama e xinecolóxico. 19. A paciente xinecolóxica hospitalizada.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO	1.1 Taller sobre Sexualidade e Autoconecemento 1.2 Taller sobre Lactancia Materna
UNIDADE V: INTRODUCCIÓN Á ENFERMARÍA INFANTIL.	1. Evolución dos cuidados infantís e situación actual. 2. Períodos da infancia. 3. O cuidado do neno e da súa familia.
UNIDADE VI: COIDADOS DE ENFERMARÍA Ó NEONATO.	4. Adaptación á vida extrauterina. 5. Clasificación do neonato segundo peso e idade xestacional. 6. Recentemente nado san. Valoración de enfermaría. 7. Cuidados de enfermaría ó neonato san. 8. Cuidados de enfermaría ó neonato de alto risco.
UNIDADE VII: ATENCIÓN DE ENFERMARÍA Ó NENO SANO.	9. Crecemento e desenvolvemento do neno. 10. Inmunizacións en pediatría. 11. Alimentación complementaria. 12. Promoción da saúde ó longo das etapas: lactante, preescolar, escolar e adolescente. 13. Prevención de accidentes na infancia. Educación sanitaria.
UNIDADE IX: COIDADOS DE ENFERMARÍA Ó NENO CON PROBLEMAS DE SAÚDE.	14. O neno e a súa familia ante a enfermidade e a hospitalización. Características das unidades asistenciais pediátricas. 15. Comunicación co neno e coa súa familia. 16. A dor no neno: valoración e tratamento. 17. Signos e síntomas frecuentes na infancia: febre, vómitos, diarrea, convulsións e dor abdominal. 18. Cuidados pre e postoperatorios. 19. Maltrato infantil. 20. Cuidados paliativos en pediatría.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO	1.1 Administración de fármacos e cálculo de doses 1.2 Canalización de accesos vasculares

Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Proba mixta	A40 A41 A42 A43 A44 A45 A46 A47 A48 B2 B3 C1	3	60	63
Traballos tutelados	A40 A41 A42 A43 A44 A45 A46 A47 A48 B1 B2 B3 B4 B9 B10 B13 B14 B15 C1 C7 C10 C11 C12	6	34	40
Estudo de casos	A40 A41 A42 A43 A44 A45 A47 B1 B2 B3 B9 B13 B15 C1 C7	4	10	14
Análise de fontes documentais	A40 A41 A42 A43 A44 B1 B3 C7 C11	2	14	16
Lecturas	A40 A41 A42 A43 A44 A48 B1 C1 C7 C11	0	10	10
Prácticas de laboratorio	A40 A41 A42 A46 A47 A48 B1 B2 B3 B4 B7 B9 B10 B13 B14 B15	8	8	16
Sesión maxistral	A40 A41 A42 A43 A44 A45 A47 B7 B15 C1 C7 C10 C11	32	32	64
Atención personalizada		2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Proba mixta	Proba escrita con preguntas abertas de desenvolvemento e/ou preguntas de resposta múltiple para avaliar, fundamentalmente, a aprendizaxe dos contidos teóricos e prácticos.
Traballos tutelados	Actividade na que os estudantes, de forma autónoma, profundizan ou relacionan coñecementos expostos polo profesor.
Estudo de casos	Metodoloxía onde o suxeito se enfrenta ante a descrición dunha situación específica de saúde que suscita un problema que ten que ser comprendido, valorado e resolto por un grupo de estudantes, a través dun proceso de discusión. O/a alumno/a sitúase ante un problema concreto (caso), que lle describe unha situación real da vida profesional, e debe ser capaz de analizar unha serie de feitos, referentes a un campo particular do coñecemento ou da acción, para chegar a unha decisión razoada a través dun proceso de discusión en pequenos grupos de traballo.
Análise de fontes documentais	Técnica metodolóxica que supón a utilización de documentos audiovisuais e/ou bibliográficos (fragmentos de reportaxes documentais ou películas, noticias de actualidade, paneis gráficos, fotografías, biografías, artigos, textos legislativos, etc.) relevantes para a temática da materia con actividades especificamente deseñadas para a análise dos mesmos. Pódese empregar como introdución xeral a un tema, como instrumento de aplicación do estudo de casos, para a explicación de procesos que non se poden observar directamente, para a presentación de situacións complexas ou como síntese de contidos de carácter teórico ou práctico.
Lecturas	Son un conxunto de textos e documentación escrita que se recolleron e editaron como fonte de profundización nos contidos traballados.
Prácticas de laboratorio	Actividade na que o/a estudante, a través da realización de actividades prácticas, adquire destreza nas técnicas e procedementos de enfermería. A asistencia é obrigatoria.

Sesión maxistral	Actividade na que o profesor expón, de xeito oral e con medios audiovisuais, os contidos teóricos da materia e a orientación bibliográfica dos mesmos, promovendo a discusión e participación activa do alumnado. Rematarase cada exposición cun resumo/conclusión dos puntos fundamentais.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Proba mixta Traballos tutelados	A atención personalizada relacionada coa proba mixta ten como finalidade atender as consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa materia. Farase de xeito individualizado, presencial ou a través do correo electrónico. A atención personalizada relacionada cos traballos tutelados ten como finalidade orientar ós estudantes na realización dos traballos. O seguimento farase de forma individual ou en pequenos grupos, ben de maneira presencial ou a través do correo electrónico.

Avaliación

Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Proba mixta	A40 A41 A42 A43 A44 A45 A46 A47 A48 B2 B3 C1	Realizarase unha proba escrita coincidindo coa data oficial do exame da materia ó rematar o curso. A proba constará de preguntas curtas e tipo test, relacionadas coas competencias da materia. Puntuará sobre un mínimo de 0 e un máximo de 10 puntos. A puntuación mínima para superar a proba será de 5 puntos. O exame, para calquera convocatoria, será de preguntas curtas e preguntas test, contando negativo as respostas non acertadas no test, de forma que de cada tres mal, descontarase unha acertada. As preguntas tipo test suporán un 50% da proba e as preguntas curtas o outro 50%. Será preciso acadar un mínimo nambas partes para ter superado a proba, a saber: · 60% das respostas da parte tipo test (unha vez restadas as non acertadas) · 50% das respostas da parte de preguntas de resposta curta.	60
Traballos tutelados	A40 A41 A42 A43 A44 A45 A46 A47 A48 B1 B2 B3 B4 B9 B10 B13 B14 B15 C1 C7 C10 C11 C12	A realización dos traballos tutelados será obrigatoria. A avaliación dos traballos inclúe a valoración de competencias específicas e transversais, e farase tendo en conta, fundamentalmente, os seguintes aspectos: - O estudante exprésase e redacta con claridade, empregando léxico específico - Manexa as fontes de información sanitaria - Aplica os coñecementos teóricos - Segue unha orde lóxica no discurso - Relaciona conceptos/temas - Ausencia de faltas de ortografía e de sintaxe - Cita correctamente a bibliografía - É creativo/innovador na elaboración do traballo escrito, mantendo as normas establecidas Puntuará sobre un mínimo de 0 e un máximo de 10 puntos. A puntuación mínima para superar esta metodoloxía será de 5 puntos.	40

Observacións avaliación

Será necesario obter unha cualificación mínima de 5 puntos na proba mixta para a aplicación da porcentaxe na nota final.

Para superar a materia será preciso obter unha cualificación mínima de 5 puntos na avaliación de cada unha das partes: Maternal e Infantil.

Poderase realizar una avaliación parcial mediante unha proba escrita das

mesmas características á descrita na avaliación. De selo caso, acordarase a data segundo o desenvolvemento do programa.

Valorarase a presencialidade/asistencia e a participación activa (sesión maxistral, traballos de grupo, prácticas de laboratorio).

Dada a obrigatoriedade da presentación dos traballos tutelados, non terán opción de superar a materia na primeira oportunidade os estudantes que non presenten tódolos traballos, na forma e data indicada.

Avaliación 2ª oportunidade

Proba mixta: ésta computará un 70%

Traballos tutelados: computarán o 30% e deberán ser entregados o día da realización da proba mixta; sempre que non teñan sido entregados antes, en cuxo caso, terán o mesmo peso na avaliación que para a 1ª oportunidade.

Adianto de oportunidade

Proba mixta: ésta computará un 100%, incluíndo preguntas relativas ó desenvolvemento dos traballos tutelados.

Estudantes con matrícula parcial

Proba mixta: ésta computará un 70%.

Traballos tutelados: computarán o 30% e deberán ser entregados o día acordado entre o profesor e o estudante ó longo do curso académico.

Fontes de información

Bibliografía básica

Bibliografía Enfermería Maternal: Salvia Ribera, A. Torrón Villalta, C. El semen mola. Editorial Montena. 2022. Al Adib Mendiri, M. Hablemos de nosotras. Reflexiones de una ginecóloga rebelde. Editorial Oberon. 2021. Torrón Villalta, C. Torrón Villalta, M. Tu cuerpo mola. Editorial Montena. 2021. Salvia Ribera, A. Torrón Villalta, C. La regla mola. Editorial Montena. 2020. Valls Llobet, Carme. Mujeres invisibles para la medicina. Editorial Capitan Swing. 1ª edición Octubre 2020. Al Adib Mendiri, M. Hablemos de vaginas. Salud sexual femenina desde una perspectiva global. Editorial Oberon. 2019. Fernández del Castillo, I. La nueva revolución del nacimiento. El camino hacia un nuevo paradigma. Editorial Ob Stare. 2014. González, C. Un regalo para toda la vida. Guía de la lactancia materna. Temas de Hoy; 2012. Usandizaga JA. Tratado de obstetricia y ginecología. Vol.I. Madrid: McGraw-Hill Interamericana; 2012. Uvnäs Moberg, K. Oxitocina, la hormona de la calma, el amor y la sanación. Ediciones Obelisco S.L. 2009. Torrens Sigalés RM, Martínez Bueno C. Enfermería de la mujer. Madrid: Ediciones DAE grupo Paradigma; 2009. Liedloff, J. El Concepto del Continuum. Editorial Ob Stare. 4ª ed. 2009. Claramunt, M.A. Parir sin miedo. El legado de Consuelo Ruiz Vélez-Frías. Editorial Ob Stare. 2009. Odent, M. El bebé es un mamífero. Editorial Ob Stare (2ª edic). 2007. Seguranyes Guillot G. Enfermería Maternal. Barcelona: Masson SA; 2006. Smulders, B. Parto Seguro. Una guía completa. Ediciones Medici, SA. 2002. Smulders, B. Croon M. Embarazo seguro. La guía más completa y actual. Ediciones Medici, SA. 2001. The Boston Women's Health Book Collective. Nuestros cuerpos, nuestras vidas. Plaza & Janes Editores S.A. 2000. Small, M.F. Nuestros hijos y nosotros. Ediciones B Argentina s.a. 1999. Calais-Germain, B. El periné femenino y el parto. Anatomía para el movimiento. Editorial La Liebre de Marzo, S.L. 1998. Enlaces de interés Guías técnicas do Espazo da Muller. SERGAS: http://www.sergas.es/MostrarContidos_N2_T01.aspx?IdPaxina=50019 Libro de Saúde da Embarazada. SERGAS: http://www.sergas.es/gal/muller/docs/libro_saude_embarazada%2011-04-2012.pdf Plan de nacemento. <https://extranet.sergas.es/catpb/Docs/gal/Publicaciones/Docs/AtPrimaria/PDF-2607-ga.pdf> Bibliografía Enfermería Infantil Sellán Soto MC, Vázquez Sellán A. Cuidados neonatales en enfermería. Barcelona: Elsevier; 2017. Ruiz González MD, Martínez Barellas MR, González Carrión P. Enfermería del niño y el adolescente. 2ª ed. Madrid: Difusión Avances de Enfermería; 2009. Enlaces de interés Cuidados desde el nacimiento. Recomendaciones basadas en pruebas y buenas prácticas. Ministerio de Sanidad y Política Social, 2010: http://www.sergas.es/gal/muller/docs/cuidados_desde_el_nacimiento.pdf Tratado de enfermería en cuidados críticos pediátricos y neonatales: <https://ajibarra.org/tratado-eccpn/temario-tratado> Asociación Española de Pediatría: <http://www.aeped.es/Sociedad> Española de Medicina del Adolescente: <http://www.adolescenciasema.org/Journal> of Pediatric Nursing: <http://www.pediatricnursing.org/home>

Bibliografía complementaria

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía/661G01001
Psicoloxía/661G01003
Nutrición/661G01009
Farmacoloxía/661G01011
Enfermaría Clínica (I y II)/661G01012
Enfermaría Comunitaria I/661G01014
Ética profesional, marco legal e filosofía do coidado/661G01016
Fisioloxía/661G01105
Fundamentos de Enfermaría/661G01107

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Enfermaría clínica III/661G01017
Enfermaría Comunitaria II/661G01019

Materias que continúan o temario

Estancias Clínicas VI/661G01030
Estancias Clínicas VII/661G01031

Observacións

Esta materia ten en conta as recomendacións de SOSTENIBILIDADE MEDIO AMBIENTE, PERSOA E IGUALDADE DE XENERO:- A entrega dos traballos documentais que se realicen nesta materia, realizarase a través de Moodle, en formato dixital sen necesidade de imprimilos. Na realización dos traballos tutelados, o plaxio e a utilización de material non orixinal, incluído aquel obtido a través de Internet, sen indicación expresa da súa procedencia e, se é o caso, o permiso do seu autor/a, poderá ser considerada causa de cualificación de suspenso na actividade.- Teranse en conta os principios éticos relacionados cos valores da sustentabilidade nos comportamentos persoais e profesionais.- Atendendo ás distintas normativas de aplicación para a docencia universitaria, nesta materia terase en conta a perspectiva de xénero velando pola non utilización dunha linguaxe sexista na aula, nos documentos desenvolvidos na materia e nas actividades clínicas realizadas co alumnado.- Traballarase para identificar e modificar prexuízos e actitudes sexistas dentro da aula ou no contexto clínico, influíndo na contorna para modificalos e fomentar valores de respecto e igualdade.- Prestarase especial atención en detectar situacións de discriminación por razón de xénero e proponse accións e medidas para corrixilas.- Facilitarase a plena integración do alumnado que por razón físicas, sensoriais, psíquicas ou socioculturais, experimenten dificultades a un acceso idóneo, igualitario e proveitoso á vida universitaria.

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías